

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, старшого дослідника Іванищука Андрія Анатолійовича на дисертаційне дослідження Аблова Євгенія Валерійовича на тему «Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних з проходженням публічної служби в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Ступінь актуальності обраної теми

Одним із провідних чинників функціонування правової демократичної держави є існування в ній незалежної судової гілки, в якій громадяни та юридичні особи отримують справедливе і гуманне вирішення своїх юридичних спорів і порушених прав та свобод. Однак, вітчизняне суспільство залишається незадоволеним діяльністю судової гілки влади, в тому числі і діяльністю суддів адміністративних судів.

Досить часто адміністративні суди зазнають нищівної, необґрунтованої суспільної критики та, навіть, критики від органів державної влади, що є неприпустимим, враховуючи цінність функціональності адміністративного судочинства. Саме в порядку адміністративного судочинства вирішуються публічно-правові конфлікти, у яких учасниками (як позивачі) можуть бути публічні службовці. Ці категорії адміністративних справ є досить проблемними на практиці, адже для їх вирішення має бути цілковита узгодженість як процесуального, так і галузевого законодавства.

Таким чином, відсутність єдності судової практики у адміністративному судочинстві у справах, пов'язаних з проходженням публічної служби в Україні, що обумовлено проблемами узгодженості спеціального галузевого законодавства, підкреслює актуальність дисертаційної роботи Аблова Євгенія Валерійовича.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Про актуальність обраної теми свідчить те, що дисертаційне дослідження узгоджується з положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р., Концепції судово-правової реформи в Україні, затвердженої Постановою Верховної Ради України від 28 квітня 1992 р. № 2296-XII, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015.

Мета роботи полягає в тому, щоб на основі системного аналізу норм законодавства, позицій вчених-юристів та практики діяльності адміністративних судів, визначити теоретико-правові засади й особливості адміністративного судочинства у справах пов'язаних з проходженням публічної служби в Україні, та сформулювати прогресивні напрямки удосконалення чинного адміністративно-процесуального та галузевого законодавства щодо розгляду та вирішення адміністративних справ пов'язаних з публічною службою.

Наукові положення та висновки, що викладені у роботі, мають високий рівень обґрунтованості, про що свідчить застосування оптимальних і сучасних методів і прийомів наукового пізнання, серед яких: діалектичний метод став основою наукового пізнання при формуванні сутності та різновидів публічно-службових спорів. Логічні методи аналізу та синтезу

дозволити всебічно проаналізувати особливості адміністративного судочинства у справах пов'язаних з проходженням публічної служби в Україні, виділяючи найбільш важливі характеристики. Формуючи природу публічно-службових спорів із загальних положень, застосовувався дедуктивний метод, а при виявленні спеціальних ознак – індуктивний методів. Формально-догматичний метод був основою аналізу норм вітчизняного та зарубіжного законодавства. Аналітичний спосіб застосовувався при розгляді термінів адміністративно-процесуального та спеціально-галузевого законодавства. Метод класифікації був основою при формуванні різновидів та системи ідейно-концептуальних засад розгляду та вирішення публічно-службових спорів. Системно-структурний метод став в нагоді при виявленні системи принципів, особливостей статусу сторін, стадій та аспектів процесу доказування адміністративного судочинства у справах пов'язаних з проходженням публічної служби в Україні. Метод правотворчості дозволив визначити прогресивні напрямки удосконалення чинного законодавства щодо розгляду та вирішення адміністративних справ пов'язаних з публічною службою. Поєднання цих методів і прийомів дозволило автору ґрунтовно дослідити теоретичні та практичні аспекти, пов'язані з функціонуванням адміністративного судочинства України.

Теоретичне підґрунтя дисертації становлять вітчизняні та зарубіжні наукові праці у галузі філософії, теорії управління, загальної теорії держави і права, адміністративного права та процесу й інших галузевих правових наук. Емпіричну базу дослідження становить узагальнена практика діяльності суддів адміністративних судів, відомості з Єдиного державного реєстру судових рішень України, статистичні матеріали та публічна інформація з офіційних ресурсів Міністерства юстиції України, Державної служби статистики України та інших суб'єктів публічної адміністрації. Наукову обґрунтованість щодо виявлення вихідної проблематики дисертації через цілеспрямований збір забезпечило участь у соціологічному дослідженні, як «експертів» 1020 громадян України.

Зміст роботи свідчить про те, що вона є самостійним, творчим і своєчасним науковим дослідженням, виконаним на високому теоретичному та науково-методологічному рівнях вирішення поставлених задач, детально розглянути які стає можливим і за рахунок логічно побудованої структури роботи. Виразна чітко сформульована теоретична позиція дисертанта щодо низки проблемних питань, пов'язаних із розглядом адміністративних справ щодо проходження публічної служби, просліджується за рахунок формулювання власних дефініцій, критеріїв і класифікацій.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є комплексним монографічним концептуально сучасним дослідженням адміністративного судочинства у справах, пов'язаних із проходженням публічної службою в Україні. У результаті проведеного аналізу було сформовано низку нових теоретичних і практичних положень, висновків і пропозицій. Основними з них є такі:

– уперше виявлено й узагальнено правову філософію місії та ролі адміністративних справ, пов'язаних із проходженням публічної служби, як надглибинних чинників захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб і публічного інтересу держави в процесі публічного адміністрування, адже без належним чином забезпечених матеріально та захищених юридично чиновників неможливо надавати якісні адміністративні послуги, здійснювати розпорядчу та виконавчу роботу на благо громадян і держави України;

– уперше виявлено й описано спеціальний принцип розгляду адміністративних справ, пов'язаних із проходженням публічної служби, стосовно обмеженої адміністративної свободи дій публічних службовців, який поєднується із засадою нормативної регламентації публічної служби, що полягає в дотриманні суб'єктами владних повноважень у своїй діяльності другого типу правового регулювання, яким заборонено все окрім того, що

прямо дозволено законом, тобто обмежується адміністративна свобода дій суб'єктів владних повноважень при здійсненні професійно-службової діяльності та в побуті, що стосується антикорупційних законодавчо визначених обмежень;

– удосконалено наукові положення щодо проходження публічної служби з позиції адміністративного судочинства як відносно відособленого об'єкта адміністративного процесу – публічно-службового спору, що за своєю сутністю включає адміністративні, публічні, професійні правовідносини між фізичною особою (публічним службовцем) та відповідним суб'єктом публічної адміністрації як роботодавцем, під час яких публічний службовець набуває спеціальну адміністративну правосуб'єктність та стає суб'єктом реалізації владно-управлінських публічних завдань і функцій держави в межах публічно-службових правовідносин;

– удосконалено наукові положення щодо дослідження доказів в адміністративних справах, пов'язаних із проходженням публічної служби в Україні, які є складним і системним пізнавальним процесом аналізу фактичних обставин справи адміністративним судом, що встановлює як основні обставини, які включають основи реалізації публічної служби, так і другорядні, тобто посередні фактичні дані, які зумовлюють виникнення спірних правовідносин та є підставами для порушення прав, свобод та інтересів публічного службовця;

– отримали подальшого розвитку наукові положення щодо спеціальної адміністративної правосуб'єктності публічного службовця як сторони у справі, пов'язаній із проходженням публічної служби, яка є специфічним проявом наслідків проходженні публічної служби, тобто всередині публічно-службових правовідносин із наданням публічному службовцю владно-управлінських повноважень (наявністю його адміністративно-правового статусу) та полягає в тому, що в разі юридичного конфлікту у сфері проходження публічної служби публічний службовець має право на подання

позову до адміністративного суду з приводу захисту або відновлення його публічно-трудових прав, свобод і законних інтересів в порядку адміністративного судочинства;

– отримали подальшого розвитку процесуальні стадії, що комплексно характеризують адміністративні справи, пов'язані з проходженням публічної служби, які поділяються на первинну, основну стосовно розгляду адміністративної справи по суті, завершальну щодо ухвалення і виконання судового рішення у справі, та додаткові, де виділяються етапи оскарження судового рішення в апеляційній, касаційній інстанціях та Європейському суді з прав людини;

– отримали подальшого розвитку компаративістичні моделі адміністративного судочинства у справах, пов'язаних із проходженням публічної служби у країнах-учасницях ЄС, серед яких найбільш вдалими для запозичення в українське законодавство є зразки деяких положень чинного адміністративного процесу у Федеративній Республіці Німеччина, Латвійській Республіці та Французькій Республіці.

В цілому, робота характеризується якісною науковою новизною, а висновки та рекомендації, що сформовані автором, можуть бути враховані при вдосконаленні чинного національного законодавства.

4. Значення одержаних результатів для науки й практики та повнота викладу наукових положень

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки і пропозиції можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальшого науково-теоретичного розроблення та вдосконалення засад адміністративного судочинства у справах пов'язаних із проходженням публічної служби;

– правозастосовній діяльності – щодо покращення діяльності адміністративних судів у сфері розгляду та вирішення адміністративних справ, пов'язаних з проходженням публічної служби;

– освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми адміністративного процесу», у підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладені у семи статтях, п'ять з яких – у фахових виданнях з юридичних наук, затверджених МОН України, та дві – у зарубіжних наукових виданнях. Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднено та обговорено на трьох міжнародних науково-практичних конференціях: «Державне регулювання суспільних відносин: розвиток законодавства та проблеми правозастосування» (м. Київ, 8–9 липня 2016 р.), «Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті» (м. Одеса, Україна, 7–8 квітня 2017 р.), «Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє» (м. Харків, 1–2 листопада 2019 р.).

5. Дискусійні положення і зауваження по дисертації

Окрім наведених у роботі елементів новизни запропоновано й інші оригінальні положення та висновки. Проте, незважаючи на багато позитивних моментів, які мають місце в дисертаційному дослідженні, та його високу загальну оцінку, воно, як і будь-яка наукова робота, містить ряд дискусійних положень та висновків, а деякі з них потребують додаткового уточнення.

1. Результати дисертації варто було б впровадити у законотворчу сферу, що значно підняло б практичне значення наукової роботи.

2. Хотілося б почути позицію здобувача, чи впливає забезпечення службових прав публічних службовців на рівень якості публічної служби як площини реалізації прав, свобод та інтересів приватних осіб?

3. Таким, що немає наукової цінності ж висновок здобувача до підрозділу 1.1 щодо поняття «публічно-правовий спір».

4. Здобувачем у підрозділі 2.2 виділено як додаткові стадії розгляду та вирішення адміністративних справ, пов'язаних з проходженням публічної служби в Україні оскарження судового рішення в апеляційній, касаційній інстанціях або в Європейському суді з прав людини. При цьому, здобувач не приділив належної уваги особливостям розгляду цих справ у таких провадженнях.

5. Чому в підрозділі 3.2 здобувачем проаналізовано загальні проблеми адміністративного судочинства, що, відповідно, не відноситься до специфіки теми дисертаційної роботи.

Вищенаведені зауваження мають виключно рекомендаційний характер і жодним чином не знижують достатньо високе теоретичне та практичне значення рецензованого дисертаційного дослідження та загальну позитивну оцінку роботи.

7. Висновки

На основі аналізу змісту дисертації та автореферату можна стверджувати про абсолютну ідентичність змісту автореферату й основних тез дисертаційного дослідження.

Основні висновки та положення роботи сформульовані автором особисто, на основі власних досліджень та практичного досвіду роботи. Матеріал дослідження викладено комплексно, логічно правильно та послідовно, що дозволило здобувачу розкрити зміст обраної теми дослідження та у повному обсязі вирішити поставлені задачі.

З вищевикладеного можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Аблова Євгенія Валерійовича на тему «Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних з проходженням публічної служби в Україні» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є актуальною

науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані висновки, які з'ясовують вирішують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки адміністративного права та процесу, тобто за своєю актуальністю, теоретичним рівнем і практичною цінністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Аблов Євгеній Валерійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

Директор Науково-дослідного інституту

морського і публічного права,

доктор юридичних наук, старший дослідник

А. Іванищук